

מסורת הש"ס

היה נוטל פרק שלישי סוטה

כא.

עין משפט
גזר מצוה

בב א מ"פ פ"א מהל' ת"מ
הלכ' א ופ"ג מהל'
סוטה הלכה כ' סמוך עין
יט טו"ש"ע י"ד סמן רמו
ספק י:
בב ב מ"י פ"ג מהל'
סוטה הלכה כ':

תוספות שאני

דלא מפקד דינא עליהו
ואין ממחרין מן השמים
לפקוד עונותיהם עליהם
בעולם הזה אבל בישראל
ממחרין לפרע בעולם הזה
ומדקדקין אחריהם. אלא
מעתה דואג ואחיתופל כו'
אמאי לא מגין עלייהו מגין
לא דקול אלא ר"ל אמאי
לא מפקד עליהו: אלמלי
דרשו דואג ואחיתופל הכי
לא דרפו בחר דוד מאי
דרשו וכו'. נראה דל"ג
דואג שורר על משה
באת קיימן הכא
ודואג מת כבר ועברו
ימים רבים כדאמר בחלק
דואג ואחיתופל לא ראו
זה את זה שדאג היה
בימי שאל ואחיתופל
בימי דוד ובת שבע היתה
בת אליעזר הווא היה בן
אחיתופל כדכתיב בפסוק
וכן מוכח (כרי' בן מנחם)
ולא מציינו ששעה דוד רק
בדבר אוריה החתי וקרא
דלא יהיה בך ערות דבר
איירי בעוה"מ. והיינו
במשה בן שבע לפי
ל"ג דואג ואי"ג שכתוב
בכל הספרים אלא (בי)
אחיתופל לבד. לא כשמעון
אחי עזריה תנא הווא ולמד
תורה לא ידי אחיו שהיה
עוסק בפרקמטיא ומפרנסו
כדי שיהיו בוכות למדורו
של שמעון לכן נקרא על
שם עזריה אחיו. וכן ר'
יוחנן למד על ידי נשיא
שהיה מפרנסו: הלל עסק
בתורה מתוך עני' כדאמר
בשמייהו שנאמר
ושם רשעים ירקב ואומר
פי' ר"ג שפי' ושבנא דתרי
שבנא הוה שבנא הסופר
אשר על הבית. וכתיב ויצא
אל אליקים אשר על הבית
ושבנא הסופר כשיצאו אל
רבשקא. אלמא אחר היה
בשמי שבנא הראשון לא
היה אליקים על הבית.
ומיהו אומר הו' אלחנן
דשבנא הראשון ושבנא
אשר על הבית אחד
הוה והא דכתיב אליקים
אשר על הבית היינו
סופרו היה על הבית.

(א) ז"ל ושבנא וא"ת והא שבנא
רשע היה ולא מפקין בשמייהו
וכו' ואומר ר"י דמרי שבנא
הוה וכו'.

מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני
מגנא אצול' לא מצא'. ותימה מאי האי דקמי' צבריתא
תלה את המלצה צבר מה נר אינה מגינה אלל לפי שעה אף מלצה אינה
מגינה אלל לפי שעה אי מיצר הרע אינה מגינה כלל אי מן הפורענות
מגינה לעולם ותורה נמי למע מלצה
הכתוב צבור משום דמגינה לעולם
אי מן הפורענות מלצה נמי מגנא
לעולם ואי (א) מיצר הרע דמללל הא
לא מללל אלל לפי שעה:

זה תלמיד חכם דמקא ליה
שמעתתא אליבא דהלכתא.
תימה והיך ניול מכולן והאל לא
ניול מיצר הרע צעידנא דלא עסיק
צמורה ו"ל ססס תלמיד חכם תורתו
אומנתו עוסק צה ומתהרר כל שעה
ואינו הולך ד' אמות בלא תורה:
והן אינן יודעין שעבירה מכבה
מצוה. תימה והא אמר לעיל
צין לרצ יוסף צין לרצ מלצה אגוני
מגנא מן הפורענות אפילו צעידנא
דלא עסיק צה ועצירה מכבה מלצה
לאו מלהגין מן היסורין קאמר אלל
מליטול שכל לעמיד לצא כמו פפרש"י:
צן

בהתהלך תנחה אותך זה העוה"י בשכבך תשמור עליך זו מיתה והקיצות
היא תשיחך לעתיד לבא משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפילה ומתיירא
מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ומחיה רעה ומן (ה) הליסטיין ואינו יודע
באיזה דרך מהלך נודמנה לו אבוקה של אור ניצל מן הקוצים ומן הפחתים
ומן הברקנים ועדיין מתיירא מחיה רעה ומן הליסטיין ואינו יודע באיזה דרך
מהלך. כיון שעלה עמוד השחר ניצל מחיה רעה ומן הליסטיין ועדיין אינו
יודע באיזה דרך מהלך הגיע לפרשת דרכים ניצל מכולם ד"א עבירה מכבה
מצוה ואין עבירה מכבה תורה שנאמר כ"מ רבים לא יוכלו לכבות את
האהבה א"ר יוסף מצוה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק
בה אגוני מגנא אצול' לא מצלא תורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא
דלא עסיק בה מגנא ומצלא מתקוף לה (א) רבה אלא מעתה דואג ואחיתופל
מי לא עסקי בתורה אמאי לא הגינה עליהו אלא אמר רבא תורה בעידנא
דעסיק בה מגנא ומצלא בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצול' לא
מצלא מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני
מגנא אצול' לא מצלא רבינא אמר לעולם זכות תורה ודקאמרת אינה
מצווה ועושה נהי דפקודי לא מפקא באגרא (א) דמקרין ומתניין בנייהו
ונטרין להו לגבריהו עד דאתו מבי מדרשא מי לא פלגאן בהדיהו מאי
פרשת דרכים א"ר חסדא זה ת"ח ויום מיתה רב נחמן בר יצחק אמר זה
ת"ח ויראת חטא מר זוטרא אמר זה ת"ח דסלקא ליה שמעתתא אליבא
דהלכתא ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה א"ר יוסף דרשיה
רבי מנחם בר יוסי להאי קרא כי סיני (א) ואילמלא דרשוה דואג ואחיתופל הכי
לא דרפו בחר דוד דכתיב (א) לאמר אלהים עזבו וגו' מאי דרשו (א) ולא
יראה בך ערות דבר וגו' והן אינן יודעין שעבירה מכבה מצוה ואין
עבירה מכבה תורה מאי בוי יבוז לו אמר עולא לא כשמעון אחי עזריה ולא
ושבנא אחי הוה הלל עסק בתורה שבנא עבר עיסקא לסוף א"ל תא
נערוב וליפלוג יצתה בת קול ואמרה אם יתן איש את כל הון ביתו וגו':
אומר

הן סהוי ארכא לשותיך. ולא תהא אורז זמן לשלומך שלא יצאו
עליך הפורענות. וכן עשה נבוכדנצר היה מקבץ בכל יום עניי ישראל
שהביא בגולה והיו לריכין מונוות ומפרנסם ואף דיאלל כשהשילו
עלה זו לכן נמכרין שראה את ישראל בגולה מחורין על הפתחים:
וכפי כולא מטא. כל הפורענות

הגיע על נבוכדנצר: **לקאס ירחין**
פרי עשר. אלמא תלה לו הזכות י"ב
חדש: לעולם. מתני' דקמי' ג' שנים
ר' ישמעאל היא: **ואשנה קרא דאמר**
וסני. שונה בהארכת זמן כלומר מקרא
כתוב שהקצ"ה מאריך זמן עד ג'
פעמים הלך הוה לו ג' שנים:
דלא מפקיד דינא עליהו. אין ממחרין
מן השמים לפקוד עונותם עליהם
בעולם הזה. אלל מישאל ממחרין
ליפרע צעה"י ומדקדקין אחריהם:
זכות דמאי. מגינה כל כך: **זכות**
דטורה. שהיתה עוסקת צמורה:
הא לא מפקא. דכתיב ולמדתם
אותם את בניכם (דברים יא) ולא את
צמותכם וכיון דלינה מלואה אין
שכרה גדול כמלואה ועושה: היא
טעיה. תלין עתך לא וכותך:
פחסי. גומות: **נודמנה** לו אבוקה
של אור. כך זכה לקיים מלצה ניצל
ממקלט פורעניות: **ועדיין מתיירא**
מחיה רעה ומן הליסטיין. שדרכן
ליך צלילה פן יפגעו צו דכתיב משת
חושך ויהי לילה צו תרמוש כל חיתו

יער (הכלל קד): **הגיע עמוד השחר.**
ואף כן זכה לתורה ניצל מן החטא
ומן היסורין: **ועדיין אינו יודע כו'.**
שנא יכפנו יצרו ליבטל וישיב עליו
יהי"ר ופורענות: **הגיע לפרשת**
דרכים. ושם הכיר את דרכו. ואף

כאן הגיע ליום המיתה ולא פירש
מן התורה עד יום מותו ניצל מכולן
וכי מפרש לה לקמיה: **עצירה**
מכנה. שכל מלצה: **ואין עצירה**
מכנה. שכל מי עסק צמורה קודם
לכן. אלמא מלצה לא מגנא כולי
האי: **לכבוד את האהבה.** זו תורה
דכתיב (שיר ג) הביאני אל בית היין
ודגלו עלי אהבה. יין סודי: **אמר רב**
יוסף. לעולם מגינה על היסורין

הרבה ומאי אינה מגינה דקאמרי'
ת"ק מן החטא שלא יתקפנו יהי"ר
קאמר: **מלצה צעידנא דעסיק צה.**
והיינו לפי שעה דאמר מגנא מן
היסורין ומללל מליצה"ר שלא יכילנו
לחטא: **צעידנא דלא עסיק צה.**
משגממ"ה המלצה ואינו עסק צה אגוני
מגנא מן הפורענות אצול' לא מללל.
ודקמי' צבריתא עבירה מכבה מלצה
לאו מלהגין מן היסורין קאמר אלל
מליטול שכל לעמיד: **אמאי לא חגין**
עליהן. מיצר הרע שהחיתאם ועשאם

רשעים גמורים כלומר אמאי לא תלילו מן העצירות: **לעולם זכות דטורה.** ולא שעוסקת צמורה אלל שטורחת צנה וצבעלה שיעסקו:
דמקריא ומסניאן. שטורחת על צניהן להצילן לזית הספר לקרוא מקרא ולשנות משנה: **וענין לגצרייהו.** וממתינות לצעליהן שיוצאין
לעיר אחרת ללמוד תורה: **מאי פרש.** מהו דמהלך להגיע לפרשת דרכים דהא אבוקה היינו מלצה עמוד השחר היינו מלצה אלל פרשת
דרכים מאי היא: **ויס המיסה.** והוא תלמיד חכם ציוס ומותו ודע שלא פירש לפרק מעליו עול תורה: **ויראת חטא.** זכה ליראת
חטא אחר שזכה לתורה ניצל מכולן שהמורה מלמדתו דברי מלצה ודברי איסור וממה שהוא צריך לפרש ויראת חטא מונוע מלמדך
אחרי יצור: **דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא.** וה"ק עלה עמוד השחר ניצל מן החיה כו' זכה לתורה ניצל מליצה"ר ומן החטא
ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך אם יזכה שיסייעוהו מן השמים להתקבל דבריו צין תצויה להורות כהלכה וכמשפט הגיע לפרשת
דרכים כלומר זכה לכן ניצל מכולם: **לאמר אלהים עזבו.** כך היו אומרים עליו אלהים עזבו שצא על אשת איש ואין אנו נענשין עליו
רדפו ותפסוהו כי אין מללל אין לו זכות שיללנו שהעצירה כזתה וזכיתיו: **לא יראה צך.** עצירה ואם יראה וצז מאחרין: **שמעון אחי**
עזריה. תנא הוה צמשה קמיתא דצמחים ולמד תורה על ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטיא כדי שיהיו צכות למדורו של שמעון לכן הוה
נקרא על שם עזריה אחיו. וכן ר' יוחנן למד ע"י השהא שהי' מפרנסו: **הלל עסק צמורה.** מתוך עני' רצ דמפרש צמס' יוחנן (דף לה):

(א) ז"ל מלצה כך נרמס
הלקוט"ו (א) ז"ל מלצה כ"א
עני"א (א) ז"ל רבא'
(ד) נכנסת ח. (א) (א) ז"ל
ואלמלי ע' מוספות מנינה
כא. (א) (א) ז"ל מלצה כ"א.
(א) ז"ל מלצה כ"א.

תורה אור השלם

1. בלא מטא על
נבוכדנצר מלקא:
דניאל ד כה
2. לקצת ירחין תרי
עשר על היכל מלכותא
די בבבל מתקין ירחין
3. בזה אמר יין על שלשה
פשיע' אדור ועל ארבעה
לא אשיבנו על דרפנו
בחרב אחיו ושתת רחמי
ויטרף לער אפו ועברתו
שקרה צצח: עמוס א יא
4. כי נר מצוה ותורה
אור דרך חיים תובחוח
מקור: משלי י כג
5. בהתהלך תנחה
אותך בשכבך וקמיתך
עליך והקיצות היא
תשיחך: משלי י כב
6. ימים רבים לא יוכלו
לכבות את האהבה
ותקרות לא ישטפהו אם
יתן איש את כל הון ביתו
קאהבה בוי יבוז לו:
שיר השירים ח ז
7. לאמר אלהים עזבו
דרפנו ותפסוהו כי אין
מצלי: תהלים עא
8. כי יין אלהיך מתהלך
בקרוב מתקין להצילך
ולתת איבך לפקד ויהי
מתקין קדוש ולא יראה
בך ערות דבר ויגן
מאחריך: דברים כג טו

הגהות הב"ח

(א) ג' הליסטיים נילי
וכן בכל העמוד: (א) ש"י
ד"ה אמר רב יוסף וכו'
דקאמר בלישנא קמא:
(א) תוס' ד"ה מלצה וכו'
ואי דמצלא מיצר הרע
לא מללל:

גליון הש"ס

גמ' כיון שעלה עמוד
השחר. עין פסוק צ ע"א
נצח"י ד"ה צי טו:

מוסף רש"י

ונטרין להו לגבריהו.
ממתינות לצעליהן וטמנות
לס רשות ללכת וללמוד
תורה צער אחרת (ברכות
י.א). לא כשמעון אחי
עזריה. על שם עזריה
עסק בפרקמטיא ויסיק
אורי שמעון אחיו שצעה
שהיה עוסק צמורה והתו
צויהן שהיה חלק לעזריה
שכר תלמודו של שמעון.
למקד נקרא על שמו שלמד
על דוד (ובחיים ב.א).